

Lausunto 10.9.2021

VN/21186/2021

Esitysluonnos eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä esitysluonnos EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry ((jatkossa PAM)) ottaa Sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä kantaa hallituksen esitysluonnoksiin, jotka koskevat tartuntatautilain muuttamista sekä koronatodistuksen käyttöön ottamista. Esityksessä säädettäisiin EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä sekä ehdotetaan jatkettavaksi maahantuloon liittyvien väliaikaisten säännösten voimassaoloa myös tämän hetkisen voimassaoloajan 15.10.2021 jälkeenkin.

PAM kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotetuista muutoksista ja tuoda palvelualojen työntekijöiden näkökulmia osaksi päätöksentekoa. Sekä maahantuloon liittyvillä rajoituksilla, että valmisteltavana olevalla koronatodistuksella on merkittäviä vaikutuksia palvelualan yritysten toimintaan ja siten työntekijöiden arkeen, työturvallisuuteen sekä mahdollisuuteen tehdä työtä.

Tällä hetkellä käsiteltävänä olevat esitykset on valmisteluvaiheessa jaettu kahteen eri luonnokseen, jotka ovat tarkoitus myöhemmässä vaiheessa yhdistää yhdeksi varsinaiseksi esitykseksi. Tämän jaottelun ja selkeyden vuoksi PAM kommentoi kirjallisessa lausunnossaan kyseisiä esitysluonnoksia omien otsikoidensa alla seuraavasti:

1. **Esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**
 - 1.1. Suomen tulee noudattaa EU-maiden yhteisiä linjauksia
 - 1.2. Sosiaalinen ja inhimillinen kustannus

2. **Esitys EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä**
 - 2.1. Koronatodistuksen käyttöönotto ei saa viivästyttää varsinaisista rajoitteista luopumista
 - 2.2. Työntekijöiden terveysturvallisuus
 - 2.3. Ohjeistuksen selkeys ja yhdenmukaisuus

Lausunto 10.9.2021

Tiivistelmä:

Tiivistettynä PAM haluaa tuoda esille huolensa maahantulorajoitteiden jatkamisen vaikutuksista erityisesti Pohjois-Suomen matkailun osalta. Nyt esitetty jatko maahantulon rajoitteisiin myös 15.10. jälkeen on matkailualan kannalta erittäin haastava ja saattaa antaa väärän viestin Suomen avautumisesta. PAM toivoo hallituksen vielä käsittelevän uudelleen esitysluonnostaan ja suhteuttavan sen juuri julkaistuu hybridistrategiaan.

Esitystä EU:n koronatodistuksen käyttöönotosta toiminnanharjoittajan vapaaehtoisuuteen pohjautuen PAM pitää pääsääntöisesti hyvänä ja toivoo ministeriön kiirehtivän esityksen työstämisessä eteenpäin. PAM haluaa kuitenkin huomauttaa koronatodistuksen osalta, että toteutuessaan koronatodistuksen laaja käyttöönotto voi aiheuttaa väärinymmärryksiä yritysten kesken ja siten vaarantaa työntekijöiden terveysturvallisuutta.

1. Esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Luonnoksessa esitetään, että rajoituksia jatketaan myös 15.10. jälkeen vuoden 2021 loppuun asti. Rajoituksia jatkettaisiin siten, että aiemman kaltaisesti Suomeen saapuvilta henkilöiltä edellytettäisiin joko luotettavaa todistusta 6 kuukauden sisällä sairastetusta covid-19 taudista, saadusta hyväksyttävästä covid-19-rokotussarjasta tai ennen Suomeen saapumista tehdystä negatiivisen tuloksen osoittavasta luotettavasta covid-19-testistä, tai jos tällaista todistusta ei ole, hänen olisi käytävä covid-19-testissä Suomeen saavuttuaan ja toisessa testissä 72–120 tunnin kuluessa. Nämä lisäykset olisivat väliaikaisia säännöksiä, 16 a - 16 g sekä 87 a ja 89 a §:t. Velvoite käydä toisessa covid-19-testissä 72–120 tunnin kuluessa maahan saapumisesta koskisi heitä, joilla olisi covid-19-testitodistus tai jotka kävisivät covid-19-testissä Suomeen saavuttuaan. Lisäksi tartunta-tautilaissa säädettäisiin rangaistavaksi se, jos henkilö ei osallistuisi edellä mainittuihin covid-19-testeihin. Lisäksi tartuntatautilakiin lisättäisiin virka-apua täydentävää sääntelyä.

1.1. Suomen tulee noudattaa EU-maiden yhteisiä linjauksia

Esitysluonnoksessa on esitetty rajoitteiden jatkamisen perusteeksi mahdollisten vierasperäisten varianttien ja tautimuotojen leviäminen Suomeen sekä näiden vaikutukset terveydenhuollon kantokykyyn. Samanaikaisesti on kuitenkin tiedostettava, että matkailu- ja ravintola-alan yritysten elpymisen koronakriisistä edellyttää, että kansainväliset matkailijat saadaan palaamaan Suomeen mahdollisimman nopeasti ja matkailijoita houkuttelevalla tavalla. EU:n tasolla matkustusrajoituksia on vähennetty siten, että esimerkiksi alle 75/ 100 000 ilmaantuvuusluvun maista tulevilta ei vaadita koronatodistusta. Nyt esillä olevassa esityksessä ei oteta kantaa lähtömaan tilanteeseen vaan vaatimus on kategorisesti kaikille sama toisin kuin useissa muissa Euroopan maissa.

Lausunto 10.9.2021

Tämän vuoksi PAM kantaa huolta siitä, että esitys maahantulon rajoitusten jatkamisesta aiemman mukaisesti heikentää Suomen kilpailukykyä kiinnostavana matkustuskohteena. Matkailun rajoittamiseen liittyvillä toimilla on merkittävä vaikutus yksittäisten matkailijoiden lisäksi laajemmin myös matkailualan yritysten elinvoimaisuuteen myös pidemmällä aikavälillä. Tämän vuoksi on ensisijaisen tärkeää, että toimien tulee olla oikea-aikaisia ja voimassa vain perustellun ajan. Päätöstä tehtäessä on huomioitava, että jos vaatimukset ovat liian tiukkoja suhteessa Suomen kilpailijamaihin tai niiden toteuttaminen viivästyy, vaarana on matkailuyritysten konkurssialto ja pitkäaikainen matkailutulojen menetys.

Hallituksen hybridistrategiassa todetaan seuraavasti matkailun osalta: ”Parhaiten matkailuyritysten tilannetta edistetään rajoitustoimien purkamisella rokotekattavuuden edistyessä ja erityisesti mahdollistamalla Suomeen suuntautuvan matkailun avautumista. Kysynnän näkymät vaihtelevat huomattavasti alueittain. Matkailuyritysten selviytymisen kannalta on oleellista, että rokotekattavuuden edetessä Suomi mahdollistaa kilpailukykyiset ja ennakoitavat rajat ylittävän matkustamisen käytännöt”. PAM katsoo, että maahantulon rajoitteiden jatkaminen sellaisenaan vuoden 2021 loppuun asti ei vastaa tätä strategian tavoitetta ja siksi rajoittamista olisi hyvä tehdä ensisijaisesti laajan rajoittamisen sijaan EU:n hätäjarrumekanismin mukaisesti tiettyihin maihin kohdentuen.

1.2 Sosiaalinen ja inhimillinen kustannus

Matkailu- ja ravintola-alan lomautukset ja irtisanomiset ovat pandemian aikana moninkertaistuneet. Esimerkiksi Lapin matkailuliiketoiminnasta ja Suomen lentoasemien ympäristöön syntyneistä yrityskeskittymistä on kadonnut kymmeniä tuhansia työpaikkoja. Tämän kaiken aiheuttama sosiaalinen ja inhimillinen kustannus on ollut valtava. PAMin tutkimusten¹ mukaan merkittävä osa matkailu- ja ravintola-alan työntekijöistä on viimeisen vuoden aikana joutunut tinkimään jopa ruoasta ja lääkkeistä. Tämä tilanne ei saa enää jatkua. Nyt kun tartuntamäärät laskevat ja rokotekattavuus kasvaa koko Euroopassa, on aika tarjota helpotusta toimialan kohtuuttomasti kärsineille työntekijöille. Heille pitää mahdollistaa toimeentulo ja hyvinvointi oman työnsä kautta. Työntekijät ovat valmiita kantamaan osansa terveysturvallisen matkustamisen edistämässä, jos heille vain annetaan siihen aito mahdollisuus.

¹ <https://www.pam.fi/wiki/palvelualat-ja-pam-korona-aikana-kevat-ja-kesa-2020.html>

Lausunto 10.9.2021

2. Esitys EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä

Esitysluonnoksessa esitetään, että vaihtoehtona rajoitustoimille Suomi ottaisi käyttöön myös kansallisessa toiminnassaan omakanta-järjestelmän kautta toimivan EU:n digitaalisen koronatodistuksen. Esitysluonnoksessa esitetään, että koronatodistusta käytettäisiin Suomessa siten, että toiminnanharjoittaja voisi halutessaan tietyin edellytyksin edellyttää tilaisuuteen osallistuvilta tai asiakas- ja osallistujatilaan tulevilta ihmisiltä koronatodistuksen esittämistä joko paperisena tai digitaalisena. Esityksen mukaan koronatodistusta voitaisiin toiminnanharjoittajan näin itse päättäessä edellyttää muun muassa ravintoloissa ja yökerhoissa sekä yleisötilaisuuksissa, kuntosaleilla ja muissa urheiluun tai liikuntaan käytettävissä sisäliikuntatiloissa, uimahalleissa ja kylpylöissä, tanssipaikoissa ja ryhmäharrastustoimintaan käytettävissä tiloissa, hovi- ja teemapuistoissa, eläintarhojen sisätiloissa, sisäleikkipuistoissa ja sisäleikkipaikoissa sekä museoissa, näyttelytiloissa ja muissa vastaavissa kulttuuritiloissa. Tämän lisäksi luonnoksessa esitetään todistukseen liittyvien henkilötietojen käsittelystä sekä tehtäisiin uudesta sääntelystä johtuvia täsmennyksiä viranomaisvalvontaa koskeviin säännöksiin.

PAM pitää hyvänä, että koronatodistuksen käyttöönottoa valmistellaan ja mahdollisia tapoja todistuksen käyttöön kartoitetaan. Kuten esityksen tavoitteissa todetaan, toteutuessaan koronapassilla pystytään turvaamaan koronaepidemiasta eniten kärsineiden alojen elinkeinovapaus sekä kyseisten alojen työntekijöiden oikeus työhön vaarantamatta kuitenkaan ihmisten henkeä ja terveyttä tai sosiaali- ja terveydenhuollon kantokykyä. PAM pitää tätä tavoitetta, erittäin tavoiteltavana ja akuuttina muutettavana ja haluaa korostaa, että koronakriisi on koettanut erityisen raskaasti matkailu- ja ravintola-alan yrityksiä sekä niiden työntekijöitä. Esimerkiksi tuhannet ravintola- ja suurtaloustyöntekijät olivat lomautettuna yhä kesällä 2021², vaikka alan arvioitiin kärsivän jo työvoimapulasta.

2.1 Koronatodistuksen käyttöönotto ei saa viivästyttää varsinaisista rajoitteista luopumista

Esityksessä otetaan kantaa myös siihen, ettei toiminnanharjoittajien näkökulmasta vapaaehtoisesti käytettävän passin voimaan tulo vaikuttaisi viranomaisten välttämättömyys- tai oikeasuhtaisuusharkintaan toiminnan rajoituksista päätettäessä, vaan rajoitukset purettaisiin myös tällöin heti kun rajoitteiden välttämättömyys vaade ei enää täytyisi. Esityksessä kuitenkin todetaan myös, että on pohdittu lisäksi vaihtoehtoa, jossa koronatodistus toimisi välivaiheen ratkaisuna ennen rajoitusten purkamista kokonaan ja yhteiskunnan täydellistä avaamista. PAM pitää tärkeänä, että rajoituksien voimassaolo puretaan viipymättä tilanteen niin salliessa ja haluaakin korostaa tämän merkitystä yhteiskunnan avaamisen johdonmukaisuudessa ja viestinnässä palvelujen käyttäjille. Koronatodistus ei voi toimia välivaiheen mallina vaan ensisijaisena tavoitteena tulee olla rajoitusten purku heti kun niiden käyttöön ei ole perusteita.

^{2 2} <https://www.pam.fi/wiki/palvelualat-ja-pam-korona-aikana-kevat-ja-kesa-2020.html>

Lausunto 10.9.2021

Esityksessä ei oteta kantaa tarkkaan tapaan, jolla toiminnanharjoittajat voisivat koronatodistusta käyttää esimerkiksi aikataulullisesti tai voitaisiinko erityisesti tietyn tyyppistä toimintaa kannustaa vahvemmin koronatodistuksen käyttöönottoon. Esityksen mukaan koronatodistuksen esittämisedellytystä sovellettaisiin tapahtuma-alan lisäksi todennäköisesti ravitsemisalalla esimerkiksi yökerhoissa ja mahdollisesti rajallisemmassa määrin myös baareissa. PAM pitää tätä hyvänä lähtökohtana, että koronatodistusta kohdennettaisiin edellytysten osalta ja samanaikaisesti koko ravintola-alaa koskevista rajoitteista voidaan luopua tarpeettomina. Esityksen mukaan laki koronatodistuksen käytöstä olisi voimassa 31.12.2021 asti. PAM katsoo, että koska lain valmistelussa ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon muiden kuin tapahtuma-alan tilannetta ja koronatodistuksen käyttöönoton vaikutusta kaikilla rajoituksista kärsivillä aloilla, tulisi hallituksen olla valmis arvioimaan alojen tilannetta laajasti ja tarvittaessa poistamaan laki käytöstä jo huomattavasti ennen tätä.

2.2. Työntekijöiden terveysturvallisuus

Luonnoksessa myös todetaan, että, todistuksen esittämisedellytys ei koskisi työntekijöitä. Osana tätä päätöstä ministeriö on selvittänyt myös vaihtoehtoa siitä, että tulisiko koronatodistuksen esittämisen koskea työntekijöitä erityisesti tilanteissa, joissa sitä edellytetään tapahtumaan tai tilaisuuteen osallistuvilta asiakkailta. Esityksen mukaan valmistelussa on todettu, että koronatodistuksen käytön ulottaminen työelämään edellyttäisi lainsäädännön muuttamista ja olisi selvitettävä työelämän tietosuojaa koskevat asiat sekä merkittäviä työsuhteita koskevia perusoikeuskysymyksiä. PAM pitää hyvänä, että ministeriö on huomionnut tämän valmistelussaan. PAM pitää hyvänä, että rokotepassin käyttöön otossa yhdenvertaisen aseman rokotteen kanssa saa negatiivisella testillä.

PAM haluaa tältä osin myös huomauttaa, että otettiin koronatodistus käyttöön tai ei toiminnanharjoittajan toimista, on pandemian aikana erityisen tärkeää huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja riittävästä perehdyttämisestä sekä suojella heitä ja asiakkaita esimerkiksi pisaratartunnalta. PAM haluaa korostaa, että työnantajalla on kaikissa tilanteissa vastuu työntekijöiden työsuojelusta ja työturvallisuudesta, ja tästä tulee huolehtia erityisesti asiakaspalvelutyössä muiden voimassa olevien säännösten ja käytäntöjen mukaisesti. Lisäksi työpaikoilla on ennakoivasti huomioitava mahdolliset vaara- tai muut kuormittavat tilanteet sellaisen henkilöstön osalta, jotka toimisivat pykälän 1 momentissa tarkoitettuna digitaalisen koronatodistuksen esittämistä vaativana ja valvovana toimijana.

2.3. Ohjeistuksen selkeys ja yhdenmukaisuus

Yritysten tasapuolisen kohtelun sekä toiminnan jatkuvuuden ja työpaikkojen turvaamiseksi elinkeinonharjoittajilta ja työnantajilta edellytettävät toimenpiteet on kuvattava laissa

PAM	Jäsenyys ja liittyminen www.pam.fi	030 100 600	Service på svenska	030 100 640
Palvelualojen ammattiliitto Servicefacket	Jäsenten työsuhteasiat Työttömyyskassa	030 100 620 020 690 211	Arbetslöshetskassa Vaihde/Växel	020 690 211 020 774 002

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

Lausunto 10.9.2021

mahdollisimman yksiselitteisesti ja selkeästi. Esitys koronatodistuksen käyttämisestä on tällaisenaan monitulkintainen ja sitä tulee selkeyttää tarkempien määritelmien avulla sekä tarkentaa listausta aloista, jolla koronatodistusta voitaisiin hyödyntää toiminnanharjoittajan näin toivoessa.

Helsingissä 10.9.2021

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:

Eveliina Reponen
yhteiskuntasuhteiden vastaava
puh. +358438267960
eveliina.reponen@pam.fi